

HERMAN MELVILLE • **Israel Potter**

Israel Potter: His Fifty Years of Exile

© Önsöz: Bill Christophersen, "Israel Potter:

Melville's 'Citizen of the Universe'", *Studies in American Fiction*,
cilt 21, sayı 1, ilkbahar, 1993.

İletişim Yayınları 2289 • İletişim Klasikleri 94

ISBN-13: 978-975-05-1910-9

© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Barış Özkul, Emrah Serdan, Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ August Matthias Hagen, "Dağlar", 1835

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Nazmi Cihan Beken

BASKI ve CILT Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3

Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HERMAN MELVILLE

Israel Potter

Sürgünde Elli Yıl

Israel Potter
His Fifty Years of Exile

ÇEVİREN *Ayşe Deniz Temiz*

BILL CHRISTOPHERSEN'İN ÖNSÖZÜ VE
ROMANIN ESİN KAYNAĞINDAN BİR ALINTIYLA

HERMAN MELVILLE 1819 yılında, kalabalık bir tüccar ailesinin üçüncü çocuğu olarak New York'ta doğdu. Küçük yaşta geçirdiği kızıl hastalığı yüzünden görme yetisinin önemli bir bölümünü kalıcı olarak kaybetti. New York'ta başladığı ilkökul eğitime 1830'dan itibaren Albany'de devam etti. Melville on iki yaşındayken, babası önce iflas etti, sonra hayatını kaybetti. Annesi varlıklı akrabalarından aldığı yardımlarla ailenin geçimini sağlamaya çalıştı. Melville okulu bırakarak tarım işçiliği, banka memurluğu, öğretmenlik gibi işlerde çalışmaya başladı. 1838'de New York'ta bulunan Lansingburgh Akademisi'nde mühendislik öğrenimi gördü. Ertesi yıl New York'tan Liverpool'a giden bir ticaret gemisinde çalışmaya başladı. 1841'de bir balina avı gemisiyle sefere çıktı. Yolculuk sırasında gemiyi terk ederek Markiz Adaları'nda üç hafta boyunca Typee yerlileriyle yaşadı. 1843'te ABD donanmasına katıldı ve ertesi yıl Boston'a geldi. 1845'te, *Typee: Polinezya Hayatına Bir Bakış* adlı kitabını tamamladı. 1846 yılında yayımlanan eser büyük ilgi gördü. 1847'de yayımlanan *Omo*'yla birlikte Melville, bir yazar ve bir maceracı olarak bir anda şöhret kazandı. 1847 yılında Elizabeth Shaw ile evlendi ve üç sene sonra, Massachusetts'ten bir çiftlik satın aldı. Burada geçirdiği yıllarda *Redburn: His First Voyage* (Redburn'ün İlk Seyahati) ve *White-Jacket*'ı (Beyaz Ceket) tamamladı, *Mardi and the Voyage Thither*'ın (Mardi ve Oraya Seyahat) büyük bir kısmını yazdı, aynı zamanda çeşitli dergilere makale, şiir ve kısa öyküler yazmaya başladı. 1849'da yayımlanan *Mardi and the Voyage Thither* okurları için büyük bir hayal kırıklığı oldu. 1851'de en çok bilinen romanı *Moby Dick* yayımlandı. Yazar bu eserini ortaya çıkarırken çok sıkı çalışmış olsa da, 1840'larda yakaladığı ilgiyi ve ünü tekrar kazanamadı. *Moby Dick* ya da ilk yayımlandığı zamanki ismiyle *Beyaz Balina*, ancak yazarın ölümünden otuz sene sonra başyapıt olarak değerlendirilerek birçok dile çevrilecekti. Melville bu tarihten itibaren yirmi yıl boyunca *Pierre ya da, Belirsizlikler* (1852), *Yazıcı Bartleby* (1853), *Israel Potter* (1855), *The Piazza Tales* (Piazza Öyküleri, 1856), *Sağlam Adam* (1857) adlı kitaplarını yayımladı. 1863'te New York'a taşındı. 1866'dan itibaren on dokuz sene boyunca New York rıhtımında gümrük müfettişi olarak çalıştıktan sonra 1885'te emekli oldu. 1891'de New York'taki evinde kalp krizi sonucu hayatını kaybetti ve New York Bronx'ta bulunan Woodlawn Mezarlığı'na defnedildi. Ölmeden önce üzerinde çalıştığı *Billy Budd* 1924'te yayımlandı.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER.....	7
KRONOLOJİ	15
ÖNSÖZ	
ISRAEL POTTER: MELVILLE'İN "EVRENİN SINIR TANIMAYAN YURTTAŞI" /	
BILL CHRISTOPHERSEN	31

Israel Potter

ROMANIN ESİN KAYNAĞINDAN BİR ALINTI /	
HENRY TRUMBULL.....	309

ISRAEL POTTER; OR, FIFTY YEARS OF EXILE.

A FOURTH OF JULY STORY.

CHAPTER I.
THE BIRTHPLACE OF ISRAEL.

THE traveller who at the present day is content to travel in the good old Asiatic style, neither rushed along by a locomotive, nor dragged in a stage-coach; who is willing to pay a high price for the convenience of the steamboat, and who is not averse to the discomforts of the mule-trail, will find in the mountains of the West a scene of interest and grandeur, which will amply repay him for all his trouble and expense.

thin and rocky soil; all whose arable parts have long since been nearly exhausted.

Yet during the first settlement of the country, the region was not unproductive. Here it was that the original settlers came, acting upon the principle well-known to have regulated their choice of site, namely, the high land in preference to the low, as less subject to the unwholesome miasmas generated by breaking into the rich valleys and alluvial bottoms of primal regions. By degrees, however, they quitted the safety of this sterile elevation, to brave the dangers of richer though lower fields. So that at the present day, some of those mountain townships present an aspect of singular abandonment. Though they have never known aught but peace and health, they, in one lesser aspect at least, look like countries depopulated by plague and war.

Every mile or two a house is passed un-tenanted. The strength of the framework of these ancient buildings enables them long to resist the encroachments of decay. Spotted gray and green with the weather-stain, their timbers seem to have leaped back into their woodland original, forming part now of the general picturesque-ness of the natural scene. They are of extraordinary size, compared with modern farm-houses. One peculiar feature is the immense chimney, of light gray stone, perforating the middle of the roof like a tower.

On all sides are seen the tokens of an active industry. As stone abounds throughout these mountains, that material was procured, as ready to the hand as wood, and being much more durable. Commonly the landscape is intersected in all directions with walls of uncommon height and strength.

The number and length of these walls were surprising, that the size of the blocks comprising them.

The Titans seemed to have been at work, that so small an army as the settlers must needs have been, have taken such wonderful pains so ungrateful a soil; that they accomplished such heroic achievements with so slight prospect of success is a consideration which affords a significant hint of the temper of the Revolutionary era.

And a still finer country has been found since the first settlement of the country, the region was not unproductive. Here it was that the original settlers came, acting upon the principle well-known to have regulated their choice of site, namely, the high land in preference to the low, as less subject to the unwholesome miasmas generated by breaking into the rich valleys and alluvial bottoms of primal regions. By degrees, however, they quitted the safety of this sterile elevation, to brave the dangers of richer though lower fields. So that at the present day, some of those mountain townships present an aspect of singular abandonment. Though they have never known aught but peace and health, they, in one lesser aspect at least, look like countries depopulated by plague and war. Every mile or two a house is passed un-tenanted. The strength of the framework of these ancient buildings enables them long to resist the encroachments of decay. Spotted gray and green with the weather-stain, their timbers seem to have leaped back into their woodland original, forming part now of the general picturesque-ness of the natural scene. They are of extraordinary size, compared with modern farm-houses. One peculiar feature is the immense chimney, of light gray stone, perforating the middle of the roof like a tower.

On all sides are seen the tokens of an active industry. As stone abounds throughout these mountains, that material was procured, as ready to the hand as wood, and being much more durable. Commonly the landscape is intersected in all directions with walls of uncommon height and strength.

The number and length of these walls were surprising, that the size of the blocks comprising them.

The Titans seemed to have been at work, that so small an army as the settlers must needs have been, have taken such wonderful pains so ungrateful a soil; that they accomplished such heroic achievements with so slight prospect of success is a consideration which affords a significant hint of the temper of the Revolutionary era.

And a still finer country has been found since the first settlement of the country, the region was not unproductive. Here it was that the original settlers came, acting upon the principle well-known to have regulated their choice of site, namely, the high land in preference to the low, as less subject to the unwholesome miasmas generated by breaking into the rich valleys and alluvial bottoms of primal regions. By degrees, however, they quitted the safety of this sterile elevation, to brave the dangers of richer though lower fields. So that at the present day, some of those mountain townships present an aspect of singular abandonment. Though they have never known aught but peace and health, they, in one lesser aspect at least, look like countries depopulated by plague and war. Every mile or two a house is passed un-tenanted. The strength of the framework of these ancient buildings enables them long to resist the encroachments of decay. Spotted gray and green with the weather-stain, their timbers seem to have leaped back into their woodland original, forming part now of the general picturesque-ness of the natural scene. They are of extraordinary size, compared with modern farm-houses. One peculiar feature is the immense chimney, of light gray stone, perforating the middle of the roof like a tower.

On all sides are seen the tokens of an active industry. As stone abounds throughout these mountains, that material was procured, as ready to the hand as wood, and being much more durable. Commonly the landscape is intersected in all directions with walls of uncommon height and strength.

The number and length of these walls were surprising, that the size of the blocks comprising them.

The Titans seemed to have been at work, that so small an army as the settlers must needs have been, have taken such wonderful pains so ungrateful a soil; that they accomplished such heroic achievements with so slight prospect of success is a consideration which affords a significant hint of the temper of the Revolutionary era.

And a still finer country has been found since the first settlement of the country, the region was not unproductive. Here it was that the original settlers came, acting upon the principle well-known to have regulated their choice of site, namely, the high land in preference to the low, as less subject to the unwholesome miasmas generated by breaking into the rich valleys and alluvial bottoms of primal regions. By degrees, however, they quitted the safety of this sterile elevation, to brave the dangers of richer though lower fields. So that at the present day, some of those mountain townships present an aspect of singular abandonment. Though they have never known aught but peace and health, they, in one lesser aspect at least, look like countries depopulated by plague and war. Every mile or two a house is passed un-tenanted. The strength of the framework of these ancient buildings enables them long to resist the encroachments of decay. Spotted gray and green with the weather-stain, their timbers seem to have leaped back into their woodland original, forming part now of the general picturesque-ness of the natural scene. They are of extraordinary size, compared with modern farm-houses. One peculiar feature is the immense chimney, of light gray stone, perforating the middle of the roof like a tower.

On all sides are seen the tokens of an active industry. As stone abounds throughout these mountains, that material was procured, as ready to the hand as wood, and being much more durable. Commonly the landscape is intersected in all directions with walls of uncommon height and strength.

The number and length of these walls were surprising, that the size of the blocks comprising them.

The Titans seemed to have been at work, that so small an army as the settlers must needs have been, have taken such wonderful pains so ungrateful a soil; that they accomplished such heroic achievements with so slight prospect of success is a consideration which affords a significant hint of the temper of the Revolutionary era.

And a still finer country has been found since the first settlement of the country, the region was not unproductive. Here it was that the original settlers came, acting upon the principle well-known to have regulated their choice of site, namely, the high land in preference to the low, as less subject to the unwholesome miasmas generated by breaking into the rich valleys and alluvial bottoms of primal regions. By degrees, however, they quitted the safety of this sterile elevation, to brave the dangers of richer though lower fields. So that at the present day, some of those mountain townships present an aspect of singular abandonment. Though they have never known aught but peace and health, they, in one lesser aspect at least, look like countries depopulated by plague and war. Every mile or two a house is passed un-tenanted. The strength of the framework of these ancient buildings enables them long to resist the encroachments of decay. Spotted gray and green with the weather-stain, their timbers seem to have leaped back into their woodland original, forming part now of the general picturesque-ness of the natural scene. They are of extraordinary size, compared with modern farm-houses. One peculiar feature is the immense chimney, of light gray stone, perforating the middle of the roof like a tower.

On all sides are seen the tokens of an active industry. As stone abounds throughout these mountains, that material was procured, as ready to the hand as wood, and being much more durable. Commonly the landscape is intersected in all directions with walls of uncommon height and strength.

The number and length of these walls were surprising, that the size of the blocks comprising them.

The Titans seemed to have been at work, that so small an army as the settlers must needs have been, have taken such wonderful pains so ungrateful a soil; that they accomplished such heroic achievements with so slight prospect of success is a consideration which affords a significant hint of the temper of the Revolutionary era.

And a still finer country has been found since the first settlement of the country, the region was not unproductive. Here it was that the original settlers came, acting upon the principle well-known to have regulated their choice of site, namely, the high land in preference to the low, as less subject to the unwholesome miasmas generated by breaking into the rich valleys and alluvial bottoms of primal regions. By degrees, however, they quitted the safety of this sterile elevation, to brave the dangers of richer though lower fields. So that at the present day, some of those mountain townships present an aspect of singular abandonment. Though they have never known aught but peace and health, they, in one lesser aspect at least, look like countries depopulated by plague and war. Every mile or two a house is passed un-tenanted. The strength of the framework of these ancient buildings enables them long to resist the encroachments of decay. Spotted gray and green with the weather-stain, their timbers seem to have leaped back into their woodland original, forming part now of the general picturesque-ness of the natural scene. They are of extraordinary size, compared with modern farm-houses. One peculiar feature is the immense chimney, of light gray stone, perforating the middle of the roof like a tower.

PUTNAM'S MONTHLY.
A Magazine of Literature, Science, and Art.
VOL. IV.—JULY, 1854.—NO. XIX.

IS MAN ONE OR MANY?
Types of Mankind. By J. C. NORTON, M.D. and GRANTON B. GLENNON, Philadelphia: Lippincott, Grambo & Co. 1854.
It is not our object in noticing this important work, to enter upon any extended criticism of its merits and demerits, which are obvious enough, but simply to settle the controversy.

ISRAEL POTTER:

His Fifty Years of Exile.

BY HERMAN MELVILLE,
AUTHOR OF "TYPEE," "MOHO," &c.

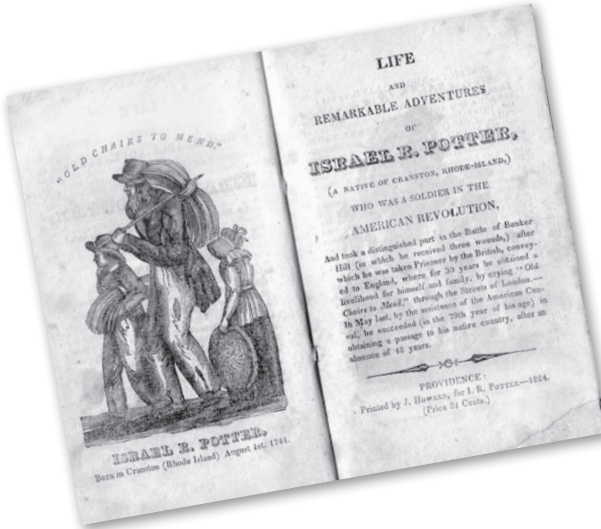
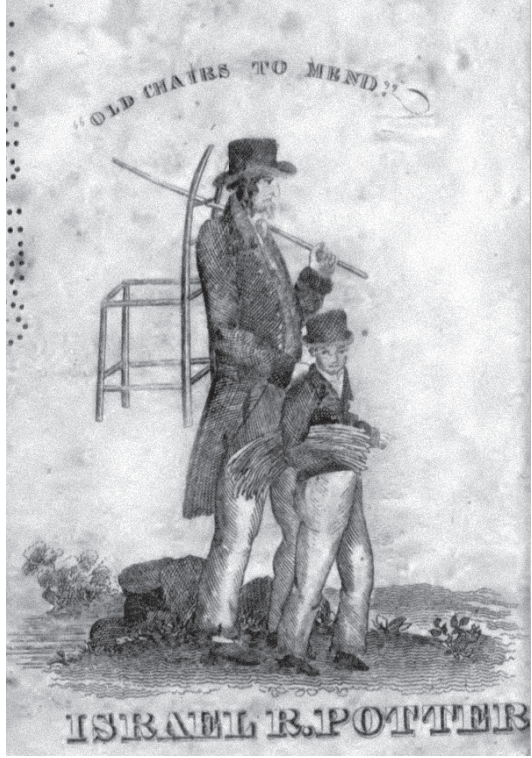
New York:
G. P. PUTNAM & CO., 10 PARK PLACE.
1855.

- Israel Potter'in tefrika edildiği Putnam's Monthly dergisinin Temmuz 1854 tarihli sayısının kapağı ve ilk sayfası.
- Israel Potter'in 1855 tarihli ilk baskısının kapağı.

Israel Potter gravürleri:

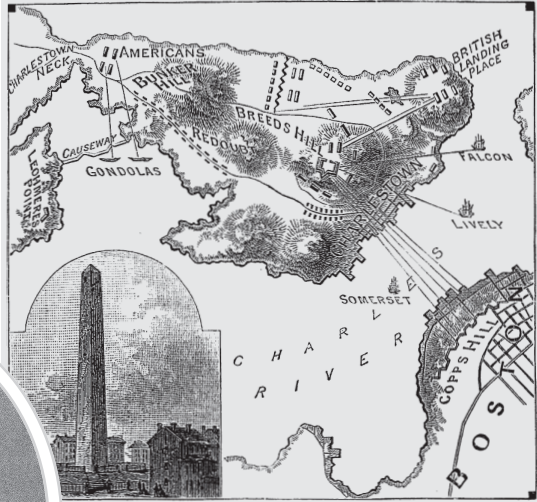
- Eski sandalyeler tamir edilir! (üstte).
- Halen hayatta olan en yaşlı sandalye tamircilerinden Israel Potter (sağda).

Melville'in kitabı yazarken kullandığı 1824 tarihli *Life and Remarkable Adventure of Israel Potter* (Israel Potter'ın Hayatı ve Hayret Verici Serüvenleri).

- Bunker Hill saldırısı ve Charlestown'un kundaklanması (üstte).
- Bunker Hill Muharebesi'nde Charles Nehri üzerindeki İngiliz gemileri Lively, Falcon ve Somerset'i ve Charlestown'da İngiliz güçleri ve Amerikalı milislerin yerlerini gösteren plan ve sol altta Bunker Hill Anıtı (sağda).
- John Paul Jones (altta).

Haşmetmeap Bunker-Hill Anıtı'na¹

Dürüst ve cesur kişilerin sona ermiş yaşamlarını anlatmanın ötesinde bir maksadı olmayan, en saf biçimiyle bir yaşam öyküsü, insani erdeme en çok yaraşan –tümüyle çıkarıdan uzak bir düzlemde sunulan ve kabul edilen– bir ödül olarak görülebilir, zira ne yazar, konu ettiği kişiden bir takdir umabilir, ne de yaşam öyküsü anlatılan kişi, biyografinin kendisine bahşettiği ayrıcalıktan zerre kadar nemalanabilir.

Israel Potter, böyle bir ithafa fazlasıyla layıktır. Kendisi, Bunker Hill'de çarpışmış bir er olarak vatanına sunduğu sadık hizmetin karşılığında yıllar önce toprağın altındaki derin mahremiyete intikal etti; hayattayken mahrum kaldığı, ancak teselli olarak ölümünden sonra bağlanan maaşı da her baharda taptaze yosunlar ve ayrık otları cinsinden kendisine ödenmekte.

1 Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın Boston cephesine ait bu mevzi, "Siper-Tepe" olarak çevrilebilir.

Israel Potter'ın özyaşamöyküsünün burada, kişi zamirinde yapılan bir değişiklikle beraber, neredeyse bir tıpkıbasım gibi muhafaza edilmiş oluşu, bu ithafı Haşmetmeabın ayakları dibinde gerçekleştirmek için beni bilhassa yüreklendiriyor. Takatten düştüğü yaşlılık çağında anavatanına geri döndükten kısa bir süre sonra, başından geçen maceralara dair ufak bir hikâye, adi saman kâğıda yapılmış mahzun bir baskıyla seyyar satıcıların tezgâhlarında boy gösterdi; muhtemelen kendisi değil, onun ağzından çıkanı not eden bir başkası tarafından yazılmıştı. Fakat tıpkı sakat adamdan artakalan, Beautiful Gate civarındaki koltuk değneği izleri gibi, bu bulanık kaydın da baskısı bugün ortadan kalkmış durumda. Eskicilerin elinden kıl payı kurtarılan yırtık pırtık bir nüshaya dayanan, şimdi aktaracağımız hikâyeyi, genişletilen bazı bölümler, eklenen tarihsel ve kişisel ayrıntılar ve birkaç yerde yapılan sahne değişikliği hariç, harabeye dönmüş eski bir mezar taşının rötuşlanması olarak görmek herhalde pek yanlış olmaz.

Haşmetmeabınızın gözünde hikâyenin kıymetinin, asıl öykünün temel akışına ne ölçüde sadık kaldığına bağlı olarak belirlendiğini gayet iyi bildiğimden, kahramanımın çetin yazgısını herhangi bir noktada yumuşatmaktan kaçındım; özellikle sona doğru, her ne kadar bu yönde kuvvetli bir istek duyduysam da, Takdir-i İlahi'yi, şiirsel adaletin sunduğu herhangi bir sanatsal teselliyle ikâme etmekten kaçındım; dolayısıyla, hikâyemin son birkaç bölümündeki karamsarlıktan kimse benim kadar derin bir esef duyamaz.

İşte Zât-ı âlinize takdim etme şerefine nail olduğum eser ve adam budur. Burada sözü geçen ismin Sparks ciltlerinde yer almamış oluşuna hayret edip etmemek ayrı bir konudur; ancak Israel-Potter halkın önüne böylesine ulvi bir mercinin himayesi altında çıkmak için mahsus beklemiş gibidir, zira Haşmetmeap, yukarıdaki tanıma göre, en yüce an-

lamıyla büyük bir Biyografi Yazarı sayılır: siz ki, granit taşınızın somut mükâfatı dışında belki de hiçbir karşılık görmemiş olan, 17 Haziran 1775'in nice meçhul askerleri için milli bir abidesiniz.

Haşmetmeabın mazur göreceği ümidiyle, bu nadide günde en içten dileklerime, içten tebriklerimi ekleme cüretinde bulunarak, kutlamakta olduğumuz yıldönümünde, Zât-ı âlinize (her ne kadar Zât-ı âliniz vaktinden önce ağarmış da olsa) bunun gibi nicelerini diler; her kış yağın kar, İsraellIsrael Potter'ın mezarı üzerine nasıl hafifçe seriliyorsa, yaz güneşinin de alnınızda her daim öylesine ışıltıyla parlamasını temenni ederim.

Haşmetmeabın
en sadık ve yalaka hizmetkârı,
YAYINCI
17 Haziran 1854

Birinci Bölüm

ISRAEL'İN DOĞDUĞU YER

Günümüzde bir lokomotifin peşi sıra sürüklenmekten, yahut bir at arabasının içinde imanı gevremektense o eski, bildik Asya usulünde seyahat etmeye razı olan; bir han sahibine para saymaktansa, yoluna çıkan tek tük çiftlik evlerinin misafirperverliğini seve seve kabul eden; en derin ıssızlıktan, en bozuk yollardan, en sarp yamaçlardan dahi gözü yılmayan bir yolcu, Massachusettes'in Berkshire bölgesinin doğu kesiminde, engebeli arazisi ve her tür karayoluna sapa düşmesi sebebiyle sıradan bir turistin gözünde neredeyse Bohemya'nın iç kesimleri kadar gizli kalmış olan bu kırsal alanın eşsiz manzarası karşısında şairane bir tefekkür için bol gıda bulacaktır.

Otis kasabasından kuzeye doğru ilerlerken yol, yirmi-otuz mil boyunca, Vermont'un Yeşil Dağlar'ının Massachusettes içlerine uzattığı tepelerin çoktan beridir kırık mahmuzu üzerinden boylu boyunca Windsor'a uzanır. Neredeyse bütün bu mesafe boyunca, ay yüzeyinde bir yayladaymış gibi bir hisse kapılırsınız. Ne ovayı anımsarsınız ne vadiyi, hatta ne de dünya üzerinde olduğunuzu. Yolun aniden inişe geç-

mesiyle birlikte kendinizi bir dar boğazın içinde bulmadığınız sürece, kırlarla kaplı dağların sırtları veya yamaçları boyunca gider durursunuz; ta aşağıda, uçsuz bucaksız Housatonic Vadisi olanca güzelliğiyle ayaklarınızın altında uzanmaktadır. Çoğu kez, atınız yükseklerde bir masa gibi dümdüz bir patikaya ulaşıp, ot bürümüş, kuş uçmaz kervan geçmez yolda neşeyle tırıs gittiği, hayran bakışlarınızın aşağıdaki engin manzarayı bir baştan bir başa taradığı sırada, gökyüzünde at süren Boótes'ten farkınız yoktur.¹ Ara sıra göze çarpan patates tarlaları dışında, bütün arazi orman veya meralarla kaplıdır. Atlar, inekler ve koyunlar asıl sakinleridir bu dağların. Ancak yıl boyunca ormanın derinliklerinden salınarak yükselen duman sütunları, odun kömürü imalatçısı denen o yarı-kanun kaçağının varlığına delalet eder; bahar başlangıcında buna eklenen buhar kıvrımları ise akça ağaç şurubu kazanlarının devreye girdiğini haber verir. Gelgelelim, buralarda düzenli olarak tarımla uğraşan pek kimseye rastlanmaz. Her halükârda, ekilebilir kısımları uzun zaman önce hemen hemen tükenmiş olan bu ince ve çorak toprakta kimsenin bu yolla bir servet kazandığı görülmemiştir.

Oysa ülkeye ilk yerleşildiği dönemde burası çorak bir bölge değildi. İlk yerleşimciler buraya geldiklerinde yer seçiminde temel aldıkları o malum ilkeye uyarak, bakir bir bölgenin zengin vadilerinin ve alüvyonlu nehir yataklarının tarıma açılması sonucu ortaya çıkan tekinsiz zehirli havadan daha az etkilendiği için, yüksekleri düzlüğe tercih etmişlerdi. Gelgelelim zaman içerisinde bu sıhhi irtifanın sağladığı güvenliği terk edip, daha alçak ancak daha verimli tarlaların tehlikelerini göze aldılar. Öyle ki, dağ başındaki yerleşimlerin bazıları günümüzde benzeri görülmedik bir ıssızlık arz ederler.

1 Eski Babil'de tarım tanrısı olan Boótes, eski Yunan mitolojisine Demeter'in oğlu olarak dahil edilmiştir. Adım verdiği takımyıldızından örneğin Homer'in *Odessia*'sında denizciler için sabit bir nirengi noktası olarak söz edilir.

Her ne kadar tarihleri boyunca barış ve sağlıktan başka Őeye tanık olmamıŐ olsalar da, ıssızlık bakımından, salgın hastalık ve savaŐın kırıp geçirdiği ũlkeleri andırırlar. Ancak bir-iki mil arayla sahipsiz bir ev çıkar karŐınıza. İskeletlerinin sağlamlığı, bu çok eski yapıları adım adım yaklaŐmakta olan çürümeye karŐı uzun süre dayanıklı kılar. Havanın etkisiyle griyeŐil lekelerle benek benek olan ahşap, aslı olan ormana rücu etmiŐçesine, etraftaki doğal manzaranın parçası haline gelmiŐtir artık. Günümüzün iftlik evlerine kıyasla bu evler olağanüstü bir büyüklüğe sahiptir. Dikkat çekici bir diğer özellikleri de, açık gri renk taŐtan yapılmış olan ve çatının ortasını bir kule gibi delip geçen devasa bacalarıdır.

Dört bir yanda eski devrin azminin emareleri görölür. Bu dağlarda taş bol bulunduğundan, it yapımında, çok daha dayanıklı olan bu malzeme ahşap kadar yaygın olarak kullanılmaktaydı. Bu nedenle arazi, dört bir yanda, bu görölmedik derecede muntazam ve sağlam duvarlarla bölünmüŐtür.

Bu duvarların sayısı ve uzunlukları kadar ŐaŐırtıcı olan bir başka husus da yapımında kullanılan taş bloklardan bazılarının boyutudur. Titanlar'ın elinden çıkmıŐtır bunlar adeta. İlk yerleŐimcilerin muhtemelen ne kadar küçük bir emekçi ordusu olduğunu hesaba katınca, böylesine nankör bir toprağın etrafını çevirmek için böylesine muazzam bir zahmete katlanmış olmaları, karŐılıđını alma ihtimali böylesine zayıfken bu denli Herkülvari iŐler baŐarmıŐ olmaları, Devrim ağı insanların mizacı hakkında bize önemli bir ipucu sunar.

Fedakâr vatansever İsrailİsrail Potter'ın doğum yeri için bundan daha uygun topraklar olamazdı.

Bugün bile en iyi taş-duvar ustaları, en iyi oduncular bu ıssız dağ köylerinden çıkar; baltayı Kızılderili'nin tomahavkı kadar isabetli kullanan, taş yuvarlarken Sisifus gibi sabırlı, Samson gibi kuvvetli, boylu boslu, atletik ve dayanıklı bir soydur bu.

Açık ve güneşli Haziran günlerinde çiçeklerle bezenen bu dağlar tarifsiz güzelliktedir. Ortadan kaybolmadan önce en son bu dağları ziyaret eden Bahar, tıpkı günbatımı gibi, en hoş cazibesini onların üzerine serer. Yayladaki her bir tutam ot, bir çiçek demeti gibi misk amber kokar. Tatlı bir rüzgâr bir tütsü gibi bir o yana bir bu yana salınır. Göz bir tarafta, bir kartal uçuşu süresince, güneyde, Taconic Dağları'nın mor kubbesinden –ki bu yamaçların St. Peter kilisesidir– kuzeye, Berkshire'in çifte çankuleli doğal katedrali Saddleback Dağı'nın ikiz tepelerine doğru uzanan yılankavi dağ silsilesini takip eder; batı yönünde ise ta aşağıda Housatonic Nehri, yamaçlardan yansıyan gün ışığında yıkanan göz alıcı çayırılar arasından, sudan labirenti içinde kıvrım kıvrım yoluna devam eder. Bu mevsimde etrafınızdaki her şeyin güzelliği, yolun yalnızlığını doldurur. Bu civarı bundan daha kalabalık halde göremezsiniz. Tüm duyularınızla bu güzelliği kana kana içerken, canınız doğadan başka yoldaş arzulamaz.

Nasıl da esrime içinde izlersiniz, yamaçlardaki kocaman bir kovuğun üzerinde dönüp duran, veya ta aşağıda gömülü Housatonic Vadisi'nin üzerinden muazzam bir yükseklikte ağır ağır süzülen soylu bir kartalın, paylaşılmaz coşkusuyla hem ovaya hem de dağlara tepeden bakışını. Veya kulelerle çevrili şatosundan ayrılan eski bir Ren ülkesi baronu misali, kayalığın tepesinden kendini bırakan bir şahinin av peşinde nehre doğru bir ok gibi fırlayışını. Bazen de bu külhanbeyi kuş, zirvede tembelce süzölmekteyken aniden bir karganın hışmına uğrar da, tüm cesaretine rağmen beriki onu ısrarkâr bir cüretle gagalayıp, sonunda gerisingeri kalesine kovalar. Başka zaman gözü kara olan bu haydut, en yükseklerde dolaşırken, ölümün bu kuzguni suretine boyun eğmek zorunda kalır. Bu arada, sahnenin ihtişamına değilse de güzelliğine çok şey katan, daha küçük ve daha az ünlü nice kuş

da eksik değildir. Sarı kuş, kanatlı bir nergis çiçeği gibi bir o yana bir bu yana uçuşur; menekşe demetlerini andıran mavî kuşlar çimlerin üzerinde öbek öbek koşturmaç oynar; çayrardan koruya doğru aceleyle seğirten nar bülbülü ise ağaçları tutuşturan bir meşaleyi andırır. Hava onların şarkılarıyla çınlamaktadır, ruhunuz da genel neşeden payını alır. Bir orkestranın ortasındaki bir yabancı gibi, etrafınızdaki her şeyden böylesine şükürler² yükselirken siz de şarkı söylemekten alamazsınız kendinizi.

Fakat sonbahar gelip çatınca bu şen kuzeyliler, bu kuşlar, güneydeki çiftliklerine dönerler. Onların arkasından dağlar çırcıplak ve kupkuru kalır. Yağan çiğ taneleriyle birlikte üzerlerine bir yalnızlık çöker. Tehlikeli dönemeçlerde yolcu, kendini yoğun sis tabakasının içinde bulur. Bir anlığına sisin seyredildiği bir açıklığa çıkınca, terk edilmiş boz renkli bir evin önünden geçerken yükselen buharın viran haldeki kapının önünde burgaçlar yaptığını görür, tıpkı ovoidan bakarken uzak ve ıssız yücelerde anaforlar yaptığını gördüğünüz gibi. Yahut ürken atının üzerinden inerek onu, yalçın kayaların arasından dik bir inişe geçen, sonra yine aniden yükselen yol boyunca sarp bir vadiden aşağı doğru yürütür. Derken, bu tehditkâr sahne karşısında huzursuz, bitkin bir halde yola devam ettiği sırada, yol kenarında hayaleti andıran bir nesnenin sisin içinden belirdiğini görür; ona doğru yaklaşınca, karşısına dikilen yontulmamış beyaz bir taş üzerine çiziktirilmiş üstünkörü bir yazıt, elli-altmış yıl önce ahşap kızıağı devrilen bir çiftçinin yükünün altında can verdiği noktayı işaret etmektedir.

Kışları bu bölge kardan kapanır. Ağustos ayında adam boyu otun bürüdüğü bu ulaşılmaz, geçit vermez, yabani ve ısı-

2 *Hosanna*: “Medet,” “ımdat,” şükürler olsun,” gibi anlamlara gelen bir ünlem. Yahudiliğin kutsal kitabında *hoshana* olarak geçen sözcük, Hristiyanlık’a intikal ettikten sonra Latince’de *hossana* biçimini almış ve daha sonra eski İngilizce’ye aktarılmıştır.

sız yollarda, Aralık'ta yağan pamuk gibi kar insanın boğazına gelir. En yakın komşuların, aralarına okyanusun dalgalarını girmişçesine, bazen haftalar boyu birbirleriyle irtibatı kesilir.

İşte, kahramanımızın dünyaya geldiği topraklar günümüzde bu vaziyettedir: sofu birer Püriten olan ana-babası ona İsraellIsrael adını koyarken isabet buyurmuşlardır, zira zavallı Potter kırk yılı aşkın bir süre boyunca dünyanın en çetin güçlükleri ve musibetleriyle dolu yaban ellerde dolaşıp duracaktır.

Küçük bir çocukken bu New England yamaçlarında babasının sürüden kaçan davarlarını kovaladığı sırada hiç aklına gelir miydi, gün gelip onu da kaçak bir asi diyerek Eski İngiltere'nin bir başından bir başına bir hayvan gibi kovalayacakları? Bu dağların sonbahar sisi onu sarmaladığı vakitlerde hiç hayaline gelir miydi, üç bin mil uzakta, denizin öte yanında yad ellere karışıp gideceği, Londra'nın kömür isi içinde derbeder gezeceği? Fakat kader böyle yazılmıştı. Housatonic'in pırıl pırıl sularına bakan yamaçlarda doğan bu küçük oğlan, yaşamının en güzel yıllarını pislik içindeki Thames kıyılarında bir tutsak veya fukara olarak geçirecekti.